

страдат, но и сами обиждат и карат другите да страдат. Почто, те не просто обвиняват респондентите си, не просто ги оскърбяват и унижават, но и започват да ги третират като подолни от самите себе си, а себе си да разкрасяват и представят във възможно най-розови краски. Често това те правят по един особен начин, - подиграват се със самите себе си, унизяват едни или други свои качества, но така че да подчертават превъзходството си над онези, които се държат високомерно и менторски с тях.

Пластичността и мобилността на циганската душевност и реализация следва да се обясняват и с някои характеристики и определености на тяхната историческа памет. Става дума за това, че историческата памет на ромите има други мащаби и съдържание в сравнение с историческата памет на етносите, радвали се и радващи се на собствена държавност и своя писмена култура. Естествено тази определеност на ромската историческа памет следва да се обясни с комплекс от причини, най-важните от които заслужават отбелязване тук и сега.

Първата причина за особената определеност на ромската историческа памет се корени в неотрадния факт, че ромите сами не знаят много и изчерпателно за себе си, за своя генезис, развитие и съвременно положение, когато се разглеждат като тотална (дори и в рамките само на отделна страна) даденост. Наистина, определена част от ромите знаят отделни наукоподобни факти и концепции за своя произход и принадлежност, за историческите перипетии в общата история на циганите и други подобни. Огромната част от ромите обаче черпят знания и представи за своя произход и история от ненаучни и доста често съмнителни източници (предания, митове, легенди). А това съществено влияе върху начина на тяхното светоотношение и световъзприятие.

Нещо повече. Може би именно "замъгленото" изображение на тяхното минало облекчава историческата им памет от някои дилеми и колизии. Може би именно то не очертава твърди граници и ориентири за възприемане на миналото, във връзка с което оставя ромите по-неангажирани към настоящето. Може би именно това изображение придава на циганската историческа памет някаква по-голяма лабилност за митологизиране и "обога-